

PER ERICSON:

Den teoretiska socialismens praktiska misslyckande

Aren 1918–1921 genomfördes i Ryssland ett av världshistoriens största och mest ambitiösa sociala experiment. Det var då som bolsjevikerna gjorde sitt första och sista försök att genomföra en övergång till en helt socialistisk ekonomi. Resultatet blev ett fullständigt katastrofalt misslyckande.

Peter J Boettke: **The Political Economy of Soviet Socialism**. Kluwer Academic Publishers 1990

Perioden 1918–1921 har ofta gått under beteckningen "krigskommunism". Den bakomliggande tanken har varit att betrakta bolsjevikernas åtgärder under dessa år som ett utslag av en urartad och förvrängd socialism, påtvingad av inbördeskrig och andra yttre faktorer.

I boken *The Political Economy of Soviet Socialism* visar professor Peter J Boettke att den så kallade "krigskommunismen" i själva verket var just den socialism som bolsjevikerna eftersträvade utifrån sina marxistiska övertygelser.

"I försöket att gå direkt över till kommunismen", konstaterade Lenin, "led vi, våren 1921, ett mera allvarligt nederlag på den ekonomiska fronten än något av de nederlag som tillfogades oss av Kolchak, Denikin eller Pilsudski."

Boettke visar med sin bok framför allt två saker.

För det första visar han hur "krigskommunismen" var ett medvetet försök från bolsjevikernas sida att avskaffa marknadshushållningen. Perioden 1918–1921 framstår därigenom som ett exempel på den teoretiska socialismens misslyckande i praktiken.

För det andra visar Boettke hur det socialistiska experimentet misslyckades dels på grund av marxismens inneboende motsättningar, dels på grund av marxismens bristande förståelse för vad marknadsekonomi är och vilka funktioner den fyller. Marxismen bygger inte i första hand på en vision om ett socialistiskt utopia, utan på en negativ tolkning av kapitalismen – en tolkning som på flera väsentliga punkter är felaktig. Boettke framhåller särskilt marxismens oförmåga att förstå marknadsprissättningens betydelse som informationsinstrument.

I dag, efter Berlinmurens fall, tror endast mycket få på socialismen. Däremot finns många som fortfarande tror på socialismens kritik av kapitalismen. Marxismen är således bara intellektuellt halvdöd. Boettkes föredömliga kombination av ekonomisk historia och ekonomisk teori bidrar till att undanröja även denna sista kvardröjande rest.